

BULTENO

DE

Libera Penso

Internacia Societo Esperantista de Liberpensuloj

JARO 1909-1910 — N° 4. Decembro

LA LIBERPENSAJ INSTRUISTOJ

en AŬSTRIO kaj FRANCUJO

1^e. — El letero de morava instruistino.

En nia lando Moravio estas nun tre malbonaj rilatoj. Precipe la lernejoj kaj la instruado trovas sin en danĝero esti tute okupitaj de klerikuloj. Instruisto, kiu kuraĝas eligi el katolika eklezio, devas tuj forlasi sian profesion. Ĉiu pli libera esprimo de penso estas persekutata kun disciplinaj ekzamenadoj.

Kontraŭ tio batalas plimulto da geinstruistoj, kiuj estas asocitaj en granda instruista societo. Je tiu ĉi jaro estas ĉe nia instruista societo fondita speciala fako nomita «La Libera Lernejo», kies celo estas batalo kontraŭ reakciaj influoj.

Precipe mi volus sciigi, kiel la francaj instruistoj laboris por liberigi sin de tiuj influoj. Ĉu ili antaŭe propagandis inter si tiun ĉi penson, kaj poste per publikaj paroladoj inter ceteraj homoj?

Ĉe ni la regado kaj la influaj oficoj estas ankoraŭ en klerikaj servoj, kaj tial la kontraŭklerika laboro iras tiel malrapide. Tiuj, kiuj kontraŭbatalas, ne povas atingi tiel facile progreson kiel tiuj, kiuj estas en klerikaj servoj. Tial oni trovas plimulte da senkarakteraj homoj, kiuj kontraŭ sia konvinko estas tamen batalantoj en klerika partio.

Lasttempe mortpafis sin unu studento en instruista instituto, ĉar la klerika direktoro kaj ceteraj membroj de instruista korporacio ekzamenis tre severe kaj tute maljuste lian kamaradon pro kontraŭklerikaj vortoj, kiujn li tute ne diris. Tiu ĉi studento defendis sian kulunon ankaŭ ĉe kateĥisto. Tiu ĉi insultis lin maldelikate, instigis tutan instituton kaj lian familion kontraŭ li, kaj ĉar li tiel ne povis vivi, li mortpafis sin. Lia kamarado tute maljuste estis eksigita de instruista instituto. Tiel oni edukas estontajn instruistojn.

2^a. — Respondo de l'sekretario de LIBERA PENSO

Estimata Kolegino,

Kun korporema intereso mi legis la detalojn kiujn vi donas al mi pri la situacio farita en Moravio al la liberpensaj instruistoj : tio nur tro konsentas kun la komunikoj de nia korespondanto aperintaj en nia bulteno de Aŭgusto 1909, montrantaj la hipokritan farmanieron de la aŭtoritatoj, kiuj en Bohemujo pretendis forigi la liberpensajn instruistojn kiel perdintajn pro disiĝo de l'eklezio la konfidon de l'gepatroj.

Kiel venki la subpremon ? ne estas niaj konsiloj — konsiloj ja malprecizaj al unuigo kaj energio — eĉ ne estas nia ekzemplo de ni francoj, kiu taŭgos ĝin konigi al vi, tiel diferencaj estas la situacioj ! Tamen ne estos seninterese por vi, almenaŭ malrekte, kompreni kia estis en Francujo la politika rolo de l'instruistoj : ĉar tie estas la nodo de la demando.

Mi ne parolas al vi pri la duagrada instruado, kiun mi plibone konas ĉar mi partoprenas en ĝi : ĝi restis ĝis hodiaŭ, krom kelkaj bruaj esceptoj, sendependema sed timema, konscienca sed burĝema, sen efiko al la regno kaj sen influo en la lando.

Tute alia estis la karaktero kaj la sorto de la unuagrada instruisto. La antiklerikalismo estis por la respublika partio la viva punkto de l'programo kaj ĝi fariĝis por la radikala partio la granda regrimedo. Je 1881 la ministraro Jules Ferry fondante la unuagradan instruadon senpagan, laikan kaj devigan, enmetante en ĝin la moralon, igis Lernejojn, kontraŭ senigita Eklezio, la fortikajo de la moderna Regno : la instruisto anstataŭis la pastron ĉe la knabo kaj lin kontraŭbatalis ĉe la civitano, ĉe la elektanto : nomita de la prefekto (ministrejo de l'internaj aferoj), li estis la fidatulo de l'Respublika Registaro, kaj la agento de l'radikala kandidato.

Dank'al la instruistoj la radikala partio atingis la potencon kaj fine plenumiĝis la laboro de moderna racio, la Disigo de l'Eklezioj kaj de l'Regno.

Sed dum la venko donis al niaj bravaj batalantoj, kun tronecesa plialtigo de ilia materiala kaj morala situacio, nur pli da fido kaj fervoro je la demokrata progreso, ĝi koruptis la elektitojn: kaj per troaj postuladoj, personaj tiranaĵoj kaj evidentaj malfidelecoj, la interligo sangiĝis je netolerebla servuto.

Jen kial hodiaŭ la instruistoj, grupigitaj en siaj Amikaroj aŭ eĉ Sindikatoj, defendas sian sendependon kaj siajn ideojn ĉiam decide antaŭenemajn kontraŭ la eksprotektantoj forgesintaj siajn principojn, kaj kiuj, eĉ en la fina batalo de la liberigita Eklezio kontraŭ la laika Regno, nur malenergie subtenas la kulpigitajn instruantojn. La parlamento, dum la ĵusa semajno, rifuzis la amnestion al instruisto forpelita pro kulpo de opinio; prefekto, antaŭ kelkaj monatoj, oficiale demandis du sindikatistajn lernigistojn « kion ili estus voĉdonintaj » pri antimilitarista mocio prezentita en kongreso, kie ili ne partoprenis!

Pli kaj pli aperas, ke la batalo, en Francujo kiel ĉie, nun estas transportita sur la socian kampon: eĉ se ili malamas la pastraron, la burĝoj timas precipe socialismon; la amaso de l'instruistoj staras por la laboristoj kontraŭ la kapitaluloj: ili estas de nun suspektataj.

Kaj tie ja, kiel mi pensas, estas ankaŭ ĉe vi la fondo de la demando; sed tiu bloko de l'tradicioj kaj privilegioj, kiu penas ĉi tie por sin refari, restas ĉe vi ankoraŭ fortika. Ne do, kiel ŝajnas, per propra politika agado, sed per ĝenerala progreso kaj en komuna liberigo vi triumfos.

LA SOCIETO

La skriban voĉdonon partoprenis nur 13 membroj. Ĉiuj proponoj estas aprobitaj de la plimulto, unuvoĉe tiuj pri rezervaj komitatanoj kaj disdono de flugfolioj, apenaŭ plimulte tiuj pri garantia financa grupeto kaj agado por senteologia eduko

Estas elektitaj komitatanoj S-roj Oscar Buenemann (Germano) kaj Guillemin (Franco), rezervaj komitatanoj S-ro Fridrich (Moravo) kaj S-ino Elisabeth Hueffmeier (Germanino.)

La titolon **Honormembro** afable akceptis S-ro Ferdinand BUISSON, franca deputato, organizinto de la laika unuagrada instruado, fidela batalanto por la primitiva radikala programo kaj ĉiuj liberecoj.

Dank'al iniciato de nia kolego Schoofs kaj helpo de la societo « Juna liberala Gvareljo de Zurenborg » (*Antwerpen*, Belgujo), Libera Penso eldonas *flandran tekston de la Pledo por Ferrer* en broŝuro je Fr. 0,10. Profitojn duone dividus inter si la du societoj; malgajnon garantias mem S-ro Schoofs.

NOVAJ ALIĜOJ

S-ro Josa MAREŠ, ĝenerala sek. de Ĉiostudenta Asocio, banurbo LUHAČOVICE, Aŭstrio-Moravio.

S-ro Ludovic RODO PISSARO, 14, rue Girardon, Paris. Francujo.

S-ro B.-F. SCHUBERT, Bureau of Pensions, WASHINGTON D.-C., Usono.

S-ro Ida S. KURTZ, 1505 North Capitol str., WASHINGTON D.-C., Usono.

S-ro J. MARIETTE, Cleguer (Morbihan), Francujo.

S-ro RICHARD P.-J., 11, rue du Midi, Hyères (Var) Francujo.

S-ro Johano VILARDELL, str. Poniente, 11, Sabadell, Hispanujo.

S-ro N. HRISTOSKOFF, str. I.-C. Bratianu 5, Bukureŝto, Rumanujo.

Entute 141 membroj.

KASO. — Decembro

<i>Enspesoj</i> : Reportite	Fr. 47.35
Kotizo de Stroele	2.40
— Rodo Pissaro	2.50
— Ladevèze	2.50
— Richard	2.50
— Baudoin (parte)	2.00
— Hristoskoff	2.40
Vendo de broŝuroj Pledo por Ferrer	17.45
SUME	81.60

<i>Elspezoj</i> : Sendo de la Novembra bulteno	11.25
Poŝtmarkoj	2.00
Kovertoj	1.95
Sendoj de broŝuroj	1.55
SUME	16.75

Restas en kaso : 64.85 = fr. 25.68.

Ŝuldoj. — Konto de la presisto 26 Dec. Fr. 294.40.

Deponite ĉe ĵurnaloj kaj vendistoj 2730 broŝuroj.

AVISO. — Pagu senprokraste la kotizon 1909-1910. Anoncu, disvendu broŝurojn. Sendu kolektmonon por la monumento al Ferrer.

Sekretario-kasisto : R. DESHAYS, Sens, Francujo

Jarkotizo kun la monata bulteno : 1 fr. (Fr. 2.50)